

DOI: 10.34015/2523-4552.2020.2.08
УДК 342.95

Панасюк О. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри юридичних
дисциплін Сумської філії Харківського
національного університету
внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-1621-687X

ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Визначено, що адміністративно-деліктне право будучи підгалуззю адміністративного права виконує схожі функції з врахуванням предмету правового регулювання та відносин пов'язаних з притягнення до адміністративної відповідальності. До функцій джерел адміністративно-деліктного права можна віднесено наступні: охоронна, регулятивна, виховна, пізнавальна, відновлювальна, ідеологічна, вирішення правових конфліктів, політична. Виділено види джерел адміністративно-деліктного права. Наведено основні етапи кодифікації історії розвитку вітчизняного адміністративно-деліктного права. Визначено основні напрямки реформування інституту адміністративної відповідальності в Україні з огляду на формування адміністративно-деліктного права в Україні. Визначено, що кодифіковані джерела адміністративно-деліктного права потребують розвитку. Виходячи з основних джерел адміністративного права країн Європейського Союзу, визначено напрямок розвитку кодифікованих джерел адміністративно-деліктного права України.

Ключові слова: джерела права; нормативно-правові акти; делікт; адміністративно-деліктне право; правопорушення; адміністративна відповідальність.

Определено, что административно-деликтное право будучи подотраслью административного права выполняет схожие функции с учетом предмета правового регулирования и отношений связанных по привлечению к административной ответственности. К функции источников административно-деликтного права могут быть отнесены следующие: охранная, регулятивная, воспитательная, познавательная, восстановительная, идеологическая, разрешения правовых конфликтов, политическая. Выделены виды источников административно-деликтного права. Приведены основные этапы кодификации истории развития отечественного административно-деликтного права. Определены основные направления реформирования института административной ответственности в Украине ввиду формирования административно-деликтного права в Украине. Определено, что кодифицированные источники административно-деликтного права нуждаются в развитии. Исходя из основных источников административного права стран Европейского Сою-

за определено направление развития кодифицированных источников административно-деликтного права Украины.

Ключевые слова: *источники права; нормативно-правовые акты; деликт; административно-деликтное право; правонарушения; административная ответственность.*

Постановка проблеми. Ефективність функціонування адміністративної відповідальності в Україні значною мірою пов'язано з нормативним комплексом – системою джерел адміністративно-деликтного права України. Саме вона забезпечує належну нормативну регламентацію суспільних відносин пов'язаних з притягненням до адміністративної відповідальності в Україні та правопорядок.

Категорія джерел права вже зайняла своє місце у понятійно-категоріальному апараті загальної теорії права. Проте, формування адміністративно-деликтного права України як підгалузі адміністративного права України викликало необхідність досліджень у цій сфері, що зумовлює актуальність дослідження питань становлення джерел адміністративно-деликтного права в Україні та їх сучасного стану. До того ж серед науковців ведуться дискусії з приводу тих чи інших питань формування і функціонування системи джерел адміністративного та адміністративно-деликтного права України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну базу дослідження становили наукові праці таких відомих учених-адміністративістів як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, Ю. В. Ващенко, І. П. Голосніченко, І. С. Гриценко, С. М. Гусаров, Є. В. Додін, Т. Є. Кагановська, Р. А. Калюжний,

Л. Є. Кисіль, С. В. Ківалов, Л. В. Ко-валь, Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, Д. М. Лук'янець, В. Г. Перепелюк, С. В. Петков, О. Ю. Салманова, О. Л. Соколенко, С. Г. Стеценко, М. М. Тищенко, В. П. Тимошук, Ю. С. Шемшученко та багатьох інших. Однак, дослідження, що об'єднувало би питання становлення та сучасного стану джерел адміністративно-деликтного права України, сьогодні відсутнє.

Постановка завдання. Мета наукової статті полягає у дослідженні становлення та з'ясуванні сучасного стану формування джерел адміністративно-деликтного права України. Її завданнями є визначення функцій джерел адміністративно-деликтного права, виділення видів джерел адміністративно-деликтного права, визначення основних етапів кодифікації історії розвитку вітчизняного адміністративно-деликтного права, визначення основних напрямків реформування інституту адміністративної відповідальності в Україні з огляду на формування адміністративно-деликтного права в Україні, визначити напрямки розвитку кодифікованих джерел адміністративно-деликтного права України. Виходячи з цього, новизна статті полягає в авторському погляді на проблему правового дослідження становлення та сучасного стану формування джерел адміністративно-деликтного права України.

Виклад основного матеріалу. Розбудова Української держави в

ракурсі європейських стандартів вимагає вдосконалення змісту адміністративно-деліктного права і, зокрема, дослідження питання його джерел, оскільки їх зміст та система формують адміністративно-деліктне право України [1]. Історично склалось, що в адміністративно-деліктному праві формується власна специфічна система джерел, яка породжена предметом і методами правового регулювання та залежить від особливостей ідей та етапів суспільного та державного розвитку [2].

Відмітимо основні функції, які відіграють джерела адміністративно-деліктного права, в тому числі у виконанні загальних функцій держави. Так, В. В. Решота не поглиблюючись у класифікації, за різноманітними підходами та критеріями, виділяє наступні основні функції джерел адміністративного права [3]. Адміністративно-деліктне право будучи підгалуззю адміністративного права виконує схожі функції з врахуванням предмету правового регулювання та відносин пов'язаних з притягнення до адміністративної відповідальності.

Так, до функцій джерел адміністративно-деліктного права можна віднести наступні:

– охоронна. Дана функція здійснює охорону суспільних відносин шляхом фіксації норм права, що створенні для регулювання питання охорони відносин в суспільстві. В Кодексі України про адміністративні правопорушення саме охорона прав і свобод громадян, їх власності та навіть Конституційного ладу України визначено, як його основне завдання [4];

– регулятивна (визначається перелік відповідних обов'язків, прав і

свобод учасників адміністративно-деліктних правовідносин);

– виховна (розміщення відповідних норм впливає на правосвідомість членів суспільства);

– пізнавальна. Забезпечує можливість всебічного пізнання та вивчення адміністративно-деліктного права, через надання необхідної інформації;

– відновлювальна. Полягає у закріпленні норм, що встановлюють правовий механізм відновлення порушених прав і законних інтересів суб'єктів в процесі притягнення до адміністративної відповідальності;

– ідеологічна. За допомогою джерел права формується та реалізується культура, основні переконання існування та взаємовідносин, що утворюють в суспільстві певну ідеологію;

– вирішення правових конфліктів. На основі джерел адміністративно-деліктного права встановлюється порядок вирішення спорів із застосування адміністративно-правових норм;

– політична. Джерела адміністративно-деліктного права містять положення, що підтримують визначений законодавством політичний лад держави, таким чином формується правоохоронна політика держави [3].

Різнманітність джерел адміністративно-деліктного права викликає потребу розділити їх на види. Традиційно для правових галузей це: Конституція України, група актів, що мають силу закону (закони України, кодекси), положення, статuti й інші акти управлінського спрямування [5].

Відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України діяння, які є адміністративними правопорушен-

нями, та відповідальність за них визначаються виключно законами [6, п. 22 ч.1 ст. 92]. Виходячи з цього повністю віднести до джерел адміністративно-деліктного права всі нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки суб'єктів за порушення котрих передбачено адміністративну відповідальність, не можна. Таким чином, лише закони можуть бути джерелами адміністративно-деліктного права, саме ними визначаються підстави, зміст та процедури адміністративної відповідальності. Проте, відмітимо, що низкою підзаконних актів регулюються відносини пов'язані з адміністративною відповідальністю.

Тут слід відмітити положення ст. 5 КУпАП, що містять повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність. Так, сільські, селищні, міські, обласні ради мають право приймати в межах, що визначаються законами, рішення з питань боротьби зі стихійним лихом і епідеміями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність, а також рішення з питань боротьби з епізоотіями, за порушення яких відповідальність встановлено статтею 107 КУпАП. Відповідно до ч. 2 цієї статті сільські, селищні, міські ради встановлюють відповідно до законодавства правила, за порушення яких адміністративну відповідальність передбачено статтями 152, 159 і 182 КУпАП [7, ст. 5]. Таким чином сільським, селищним, міським радам надано повноваження із встановлення правил, за порушення яких адміністративну відповідальність. Ці правила закріплюються відповідними рішеннями сільських, селищних

та міських рад. Відповідні рішення повинні були б бути джерелами адміністративно-деліктного права. Проте, таке твердження йде в розріз зі статтею 92 Конституції України, відповідно ми не будемо відносити їх до джерел адміністративно-деліктного права обмежившись законодавчими актами.

Відмітимо, що й в інших нормативно-правових актах містяться норми, що використовуються при притягненні до адміністративної відповідальності, зокрема, Укази та розпорядження Президента України, нормативні акти органів виконавчої влади України, згадувані нормативні акти місцевих рад, їх виконавчих органів, розпорядження місцевих державних адміністрацій (їх голів), міжнародні угоди України з іншими державами та міжнародно-правові акти, ратифіковані й визнані нашою державою, акти Конституційного Суду України, Великої Палати Верховного Суду та об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду.

Базовим джерелом адміністративно-деліктного права є Кодекс України про адміністративні правопорушення [7]. Адміністративно-деліктне право одна з небагатьох підгалузей права, що мала кодифікацію своїх положень у відповідних актах в різні історичні періоди, що слугували джерелом адміністративно-деліктного права.

І. О. Федоров проводить умовний поділ кодифікації в історії розвитку вітчизняного адміністративно-деліктного права. Основні етапи кодифікації, які мають свої специфічні особливості є наступні [8].

Докодифікаційний період. Він бере свій початок від створення уяв-

лення про Українську державу і до 20-х років XX століття. Для цього етапу характерним є пошук та доктринальні дослідження щодо необхідності систематизації адміністративно-деліктного законодавства. Звичайно в такий великий період існували різноманітні нормативно-правові акти, різних форм, в яких намагались визначати засади адміністративної відповідальності, проте практичне їх застосування доводило недосконалість їх структурування.

Перший етап кодифікації. Часові рамки якого становлять двадцять роки – середина тридцятих років XX століття. Характеризується інтенсивністю кодифікаційної роботи адміністративно-деліктного права, який завершився прийняттям першого Адміністративного кодексу 1927 року [9].

Другий етап. Проходив з другої половини тридцятих років до восьмидесятих років XX століття. Даний етап в свою чергу поділяється на 2 етапи:

– тридцять роки – початок 80-х років XX століття, що характеризується суттєвим обмеженням предмету кодифікації, наявністю довольного підходу структуризації норм права, різноманітним використанням юридичної термінології, іноді суперечливим за змістом, але продовженням кодифікаційного процесу, наслідком чого стало прийняття Основ законодавства СРСР та союзних республік [10], які зафіксували єдині для всієї радянської держави засади адміністративно-деліктної відповідальності, провадження у справах про адміністративні правопорушення, врахували досягнення правової науки що діяла на той час, проте

мінімізувала специфіку нормотворчості УРСР;

– 80-ті роки XX століття, в період яких відчувається активне бажання державних органів врахувати наукові досягнення всіх галузей права радянської України, знайти компромісні рішення існуючих проблем термінології того часу, переведення концентрації адміністративно-деліктних правових положень суто на фізичних осіб, а, отже, відповідно й систематизація переліку адміністративних стягнень, прийняттям у підсумку 07 грудня 1984 року Кодексу про адміністративні правопорушення [11].

Новітній етап. Розпочався в 90-ті роки XX століття і продовжується до цього часу. Характеризується суттєвою зміною парадигми адміністративної відповідальності, її базових засад, збільшенням кількості суб'єктів адміністративної відповідальності шляхом додавання юридичних осіб, модифікацією структури системи адміністративних стягнень, та наявністю на сьогоднішній день декількох варіантів проектів нового адміністративно-деліктного кодексу [12].

Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства є складний організаційно-правовий механізм, важливими елементами якого є принципи створення та дії кодифікації, які є її основоположними засадами та виражають сутність її призначення [8].

Наразі, вважаємо доцільним визначити основні завдання сучасної кодифікації законодавства про адміністративні проступки, тобто що має бути змінено. Досить ґрунтованими в цьому напрямку є напрацювання Центру політико-правових

реформ і підготовлена ним Концепція реформування інституту адміністративної відповідальності [13]. До таких завдань було віднесено:

- визначити напрями реформування інституту адміністративної відповідальності, зокрема, щодо встановлення конкретних заходів такої відповідальності і запровадження належної адміністративної процедури, проведення чіткого розмежування між сферами адміністративної та кримінальної відповідальності;

- окреслити шляхи оновлення законодавства у цій сфері;

- визначити етапи практичної реалізації передбачених заходів реформування.

До основних напрямків реформування інституту адміністративної відповідальності в Україні віднесено необхідність перегляду системи понять і термінів, що застосовуються у сфері адміністративної відповідальності. Пропонується узагальнити суб'єктів адміністративних правовідносин об'єднавши суб'єктів владних повноважень з іншими суб'єктами, охопивши фізичних і юридичних осіб (в т.ч. адміністративні органи, таким чином, прирівнявши у відносинах особу з державою). При цьому, до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних проступків (деліктів) пропонується притягувати як фізичних так і юридичних осіб. Таким чином, «адміністративне правопорушення» стане ширшим за обсягом поняттям, ніж адміністративні делікти фізичних і юридичних осіб.

Відмітимо, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа (при виконанні

владних повноважень) у разі вчинення ними адміністративного проступку не є суб'єктами вчинення адміністративного проступку. Порядок притягнення їх до адміністративної відповідальності визначена Кодексом адміністративного судочинства України.

У разі визнання адміністративним судом рішення, дії або бездіяльності посадової чи службової особи адміністративним правопорушенням, то до посадової чи службової особи можуть бути застосовувані заходи дисциплінарної відповідальності.

У науці відмічається необхідність прийняття нового кодифікованого акту, що буде містити засади відповідальності за адміністративні проступки. Кодифікація має охопити всі склади адміністративних проступків, за які встановлена відповідальність фізичних і юридичних осіб. Повна кодифікація сприятиме досягненню відповідності між ступенем небезпеки адміністративного проступку та заходами відповідальності за його вчинення.

Загальна частина нового кодифікованого акту повинна традиційно містити загальні положення про відповідальність за адміністративні проступки, поняття і принципи відповідальності за адміністративні проступки, суб'єкти адміністративних проступків, обставини, які виключають відповідальність за адміністративні проступки, заходи відповідальності за адміністративні проступки та правила застосування адміністративних стягнень.

Особлива частина також традиційно має містити склади адміністративних проступків відповідно до об'єктів посягання. Суб'єктами

вчинення адміністративних проступків необхідно визнати фізичних та юридичних осіб.

Притягнення до адміністративної відповідальності юридичної особи повинно відбуватися якщо делікт є наслідком діянь фізичних осіб, представника юридичної особи. Нині існуюча формула визначення суб'єктом адміністративного проступків посадових осіб, які діють від імені юридичної особи має відійти в минуле. В свою чергу, юридична особа надалі має вирішуватися питання з наслідками для свого працівника поза інститутом адміністративної відповідальності.

Дискусійним, проте таким, що має раціональне підґрунтя є твердження щодо відмови від виділення спеціальних суб'єктів адміністративної відповідальності на яких поширюється дія дисциплінарних статутів (військовослужбовців, поліцейських тощо). Має дотримуватися принцип рівності прав всіх перед законом.

Якщо за західними зразками вводити відповідальність юридичних осіб, слід змінити підходи до визначення вини. Застосування концепції об'єктивної вини дозволить вважати винуватою у вчиненні діяння юридичної особи, якщо дія або бездіяльність є усвідомленою і має наслідком порушення положень закону. Це дозволить визнавати юридичні особи повноцінними суб'єктами адміністративної відповідальності.

Також, дискусійним є твердження про доцільність вилучення положення про звільнення від відповідальності за малозначністю вчиненого делікту та положення про можливість передачі матеріалів на розгляд громадськості. Проте, знов

таки для дотримання принципу рівності, вважаємо, слід виключити дані положення з майбутнього кодифікованого акту про адміністративну відповідальність [13].

Не дивлячись на переважну більшість прихильників серед науковців постулату асоціації Конституції, як одного з фундаментальних джерел адміністративно-деліктного права, існують і інші погляди з даного питання.

Так, незважаючи на перераховане вище, Р. С. Мельник піддає сумніву погляди багатьох науковців різних галузей права, в тому числі адміністративно-деліктного, які вважають що Конституція є джерелом їхньої галузі права, адже подібний підхід вихолощує роль і значення Конституції України. Він вважає, що такий підхід урівнює норми Конституції України, саме як основного закону, з нормами інших галузей та підгалузей національного права. Конституція слугує центральним джерелом окремої галузі права, а саме конституційного права України і не потрібно асоціювати її як джерело будь-якого іншого права, включаючи адміністративно-деліктного права [14, с. 85]. Конституційні положення є неоднозначними і не надають необхідної конкретики для повноцінного регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері адміністративно-деліктного права. Вони потребують деталізації, якої можна досягнути прийняттям відповідних норм адміністративно-деліктного права. Таким чином, реалізація положень які закріплені в Конституції України неможлива без норм адміністративно-деліктного права. Зі сказаного науковець робить висновок, що Консти-

туція України не є самостійним джерелом адміністративного права, а виступає лише базою для наповнення і формування джерел адміністративного права. Також, Конституція є «лакмусовим папером» для перевірки внесених у джерела адміністративного права норм на предмет їх конституційності [15].

Проте, незважаючи на недоліки застарілої форми та змісту, КУпАП залишається одним з головних законодавчих джерел адміністративно-деліктного права. На шляху прийняття нового КУпАП, існуюча версія є необхідним елементом дотримання курсу демократичних реформ, для організації та підтримки протидії сукупності наявних правопорушень [16].

Також до кодифікованих джерел адміністративно-деліктного права можна віднести і інші кодекси, наприклад, Митний Кодекс України [17]. Звичайно не в повному обсязі, а саме у частинні визначення процедурних та юридично-фактичних засад адміністративної відповідальності. Кодекс визначає адміністративну відповідальність у сфері митної справи та визначає специфіку розгляду таких справ [4].

Кодифіковані джерела адміністративно-деліктного права потребують розвитку. Наприклад, до основних джерел адміністративного права країн Європейського Союзу відносяться три кодекси [1]:

- адміністративно-процедурний, головною метою якого є регулювання суспільних відносин між публічною адміністрацією та об'єктами публічного управління;

- кодекс про адміністративні проступки;

- кодекс адміністративного судочинства.

Ця тріада комплексно надає забезпечення прав і свобод людини на всіх етапах взаємодії з публічною адміністрацією.

Визнання правової доктрини джерелом адміністративно-деліктного права виявилось об'єктивною потребою. Наприклад, після того як Кодекс адміністративного судочинства України [18] вступив в дію, в змісті якого містилось багато інноваційних категорій (публічна служба, суб'єкт владних повноважень і т.п.), їх необхідно було ставити в основу відповідних адміністративних та/або судових рішень. Через відсутність тлумачення сутності перелічених понять активні учасники правозастосовних відносин вимушені були користуватися правовою доктриною.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, треба відмітити, що джерела адміністративно-деліктного права мають велике теоретичне і практичне значення, як безпосередні регулятори суспільних відносин сучасного ладу нашої держави. Проте позитивне реформування системи державної влади в Україні в напрямку європейських стандартів потребує більш оперативного кардинального розвитку джерел адміністративно-деліктного права. Синергія між суспільним ладом та джерелами адміністративно-деліктного права є беззаперечним фактом, а, отже, розвиток одного елементу слугує рушійною силою для іншого і, навпаки.

Список використаних джерел

1. Черномаз О. Б. Джерела адміністративного права: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 30 (2). С. 89–91.
2. Тихомиров Ю. А. Административное право и процесс: полный курс. Москва : 2001. 652 с.
3. Решота В. В. Функції джерел адміністративного права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. Вип. 6. Т. 1. С. 103–106.
4. Гаджиева Ш. Н. Кодекс як джерело адміністративно-деліктного права. *Право і суспільство*. 2014. № 3. С. 152–160.
5. Алфьоров С.М., Ващенко С.В., Долгополова М.М., Купін А.П. Адміністративне право. Загальна частина : Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/> (дата звернення: 02.05.2020).
8. Федоров І.О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; Запорізький національний ун-т. Запоріжжя, 2006. 186 с.
9. Адміністративний кодекс УСРР : постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету від 12 жовтня 1927 року. База даних «Законодавство України» Ліга-Закон. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP270014.html (дата звернення: 02.05.2020).
10. Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про оренду : Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 23 листопада 1989 р. № 810-І. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0810400-89> (дата звернення: 11.03.2020).
11. Про введення в дію Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 р. № 8074-Х. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8074-10> (дата звернення: 02.04.2020).
12. Про проект Закону України про внесення доповнень і змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення : Постанова Президії Верховної Ради України від 12 квітня 1994 року N 4069-XII. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4069-12> (дата звернення: 02.04.2020).
13. Концепція реформування інституту адміністративної відповідальності. Центр політико-правових реформ. URL: https://www.pravo.org.ua/ua/news/public_administration/2584- (дата звернення: 02.05.2020).
14. 100 ответов на 100 вопросов по Общему административному праву : учеб. пособ. / под ред. Р.С. Мельника. Киев: Юринком Интер, 2017. 240 с. URL: https://yurincom.com/wp-content/uploads/2018/05/100otvetov_vopr_Ok.pdf
15. Мельник Р.С. Новели сучасної концепції українського адміністративного права. *Lex portus*. 2017. № 5. С. 5-16.
16. Колпаков, В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. Київ : Юринком Интер, 2008. 256 с.
17. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 02.05.2020).

18. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35; 36; 37. Ст. 446. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 02.05.2020).

References

Chornomaz, O. B. (2015). Dzherela administratyvnoho prava: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Pravo*, 30 (2), 89-91 [In Ukrainian].

Tihomirov, Yu. A. (2001). *Administrativnoe pravo i protsess: polnyi kurs*. Moskva [In Russian].

Reshota, V. V. (2016). Funktsii dzherel administratyvnoho prava. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*, 6, 1, 103-106 [In Ukrainian].

Hadzhyieva, Sh.N. (2014). Kodeks yak dzherelo administratyvno-deliktneho prava. *Pravo i suspilstvo*, 3, 152-160 [In Ukrainian].

Alforov, S. M., Vashchenko, S.V., Dolhopolova, M. M., Kupin, A. P. (2011). *Administratyvne pravo. Zahalna chastyna*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [In Ukrainian].

Fedorov, I. O. (2006). *Kodyfikatsiia administratyvno-deliktneho zakonodavstva Ukrainy* (Dys... kand. yuryd. nauk). Zaporizkyi natsionalnyi un-t. Zaporizhzhia [In Ukrainian].

Melnyk, R. S. (2017). Novely suchasnoi kontseptsii ukrainskoho administratyvnoho prava. *Lex portus*, 5, 5-16 [In Ukrainian].

Kolpakov, V. K. (2008). *Administratyvna vidpovidalnist (administratyvno-deliktne pravo)*. Kyiv: Yurinkom Inter [In Ukrainian].

O. Panasiuk, PhD in Law, Associate Professor, Head of the Department of Legal Disciplines of the Sumy Branch of the Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: 0000-0003-1621-687X

Sources of administrative tort law of Ukraine: formation and current state

It is determined that administrative tort law, being a sub-branch of administrative law, performs similar functions, taking into account the subject of legal regulation and relations related to bringing to administrative responsibility. The functions of sources of administrative tort law include the following: protective, regulatory, educational, cognitive, restorative, ideological, legal conflict resolution, political.

Based on the provisions of the Constitution of Ukraine, it is concluded that the sources of administrative tort law all the legal acts that determine the rights and obligations of the subjects for violation of which provides administrative liability, can not be attributed. It is determined that only laws can be sources of administrative tort law, they determine the grounds, content and procedures of administrative liability. However, it is noted that a number of bylaws regulate relations related to administrative liability. The list of normative-legal acts containing the norms used at bringing to administrative responsibility is defined.

The types of sources of administrative tort law are identified. The main stages of codification of the history of development of domestic administrative tort law are given. The main directions of reforming the institution of administrative responsi-

bility in Ukraine with regard to the formation of administrative tort law in Ukraine are identified. The issue of bringing a legal entity to administrative responsibility is raised.

It is determined that codified sources of administrative tort law need to be developed. Based on the main sources of administrative law of the European Union, the direction of development of codified sources of administrative tort law of Ukraine is determined.

Keywords: *sources of law; normative-legal acts; tort; administrative-tort law; offense; administrative responsibility.*